

MEDUZA ARCA.

K OCCINTOTTAK.

Ez már a tizedik pohár volt s ahogy felhajtották, érezték: elpattant az a titokzatos abroncs, ami a viszontlátás óta — mintegy másfélórája — szorongatta lelküket. Eleinte kínos igyekezettel keresték a szavakat, hogy találkozásuk hazug örömeinek legalább a látszatával indíthassák meg a társalgást, lassanként azonban csak fölmelegedtek s ettől fogva az egykori iskolapajtások természetes közvetlenségével folyt a beszélgetés. A bor megoldotta nyelvüket s most már Miklós is, Balázs is — levette bántó ellenszenvet és bátortalan tartózkodást — az elmúlt hat esztendő kezdte idézni. Lelki szemeik előtt fölmerült a csendes kisváros képe, a sárgavakolatú ősi kollégium, a tanterem, a tornakert, a sétatér . . .

Az iskolában Balázsé volt az első hely, az iskolán kívül mindenben Miklós vezetett. Ő volt a mulatságok rendezője s ő volt a leányok között imádott titkos ideálja, míg szívét meg nem hódította egy csinos kereskedelmista, Júlia. Miklós és Júlia — vagy ahogy a diákok nevezték — Romeo és Júlia szerelmi regénye egy diákbálon kezdődött s a táncos forgatagon, a ródlizás, korcsolyázás és csónakázás örömein keresztül tavasz végéig tartott . . .

Balázs akkor még mitse törődött az egésszel. A könyvtár és a könyvek teljesen lekötötték s kárpótolták igazabb gyönyörrel azokért a gyönyörökért, melyeket osztálytársai egyebütt kerestek. Ám az érettségi után, úgy ősz felé, egészen különösen összeismerkedett Júliával s csakhamar Miklós örökébe lépett a leány szívében. Felpanaszló, kényes érzékenységét kedvese könnyen elcsitította : Júlia belátta, hogy az Isten őket nem egymásnak teremtette, hát szépen otthagya Miklóst. Otthagya a Balázs becsületes, nemes, romlatlan lelkéért, — így mondta szórul-szóra — mert úgy hiszi, benne találja fel álmai lovagját . . . A könyvmoly Balázs elszigetelt, félszeg skatulya-lelkében csodálatos virágok hajtottak ki akkor . . .

Ezen révedezett Balázs, amikor a zene hirtelen elhallgatott s Miklós ezzel a kérdéssel lepte meg :

— Igaz ! Mi van Júliával ?

Balázs — mint akit tetten értek — zavartan nézett Miklósrá. Honnan tudja Miklós, hogy ő most éppen Júliára gondolt ? S ha ki is találta, honnan ez a kíméletlen kérdés ? Ő a találkozás első pillanatától kerülgeti a szót, hogy Júliára terelje s íme, most Miklós minden teke-

tóriázás nélkül, szinte durván löki oda a leány nevét. Alig bírta kiejteni:

— Nem tudom...

— Nem tudod? Ugyan, ne izélj!

— Szavamra mondom, — tördelte Balázs — hat éve nem hallottam semmit Júliáról... Semmit, egyáltalán semmit... A mi ismeretségünk csak egy félévig tartott... Kerek félesztendeig...

— Na és?

— És akkor nekem el kellett jönnöm hazulról s azóta egyetlen szót sem írt... Csupán ma, hat év óta először, ma kaptam tőle értesítést...

— Hát mégis?

— Igen. De csak annyit ír, hogy ha még nem felejtettem el egészen, keressem fel soraimmal... Istenem! Ha nem felejtettem el!

— És te fogsz válaszolni?

— Talán...

Miklós nem szólt többé egy szót sem. Balázásra tekintett, elnézte becsületes arcát, hittel telt szemeit s mosolyogva állapította meg: Még mindig a régi gyermek... Lám, az ő diadalmas fiatal évei száz meg száz új gyönyörűséggel feledtették el az első, hűtlen szeretőt, Balázs pedig megmaradt annál az álomképnél, aki egy nyárutói estén kezébe vette a szívét, hogy könnyelmű szeszélyének játéka legyen...

Fejük szomorúan összeborult, árva férfiszívük egymásra talált. Egy leány szakította el őket egymástól s egy leány hajlította újra együvé...

Némán koccintottak.

Már a hetedik butéliát üritgették s fátylas szemmel révedtek maguk elé. Csaknem egy teljes óra telt el így. Egyszer csak Miklós Balázshoz fordult és keményen, parancsoló hangon rászólt:

— Te! Ne írj annak a leánynak!

Balázs értetlenül nézett Miklósra, mintha magyarázatot várna. Miklós erre hozzátette:

— Nem érdemli meg... — És szakadt a szó a lelkéből, mint megáradt patak. — Az a leány mindenkit megcsalt. Legelőször engem. Azután mást. Azután téged. Mert azt csak tudod, hogy utánam mindjárt nem te következted. Ó, nem. Te csak a harmadik királyfi voltál...

Balázsnak majd elállt a lélekzete. Erről neki nem volt tudomása. De azért ráhagyta:

— Tudom.

— Utánad tovább kereste az «igazit», az «egyetlent...». Mások jöttek... Sokan, nagyon sokan... Már az — úgylátszik — törvény volt nála, hogy minden tavasz hozzon s minden ős elvigyen valamit... S amit az ősz hozott, azt megölte a tavasz... Szerelmesei mind úgy jártak, mint te... Hadd el, ne szólj közbe, úgysis tudom. Szétrombolta teljesen az ifjúságodat! A többiekét is. Megrontotta, egész életükre

tönkretette őket... Én kivétel voltam. Az én természetem rokon az övével. Én ugyanazt tettem, amit ő...

Leöntött egy pohár bort, azután folytatta:

— Nehogy írj! Örülj, hogy megszabadultál tőle. Démon az a leány, démon, boszorkány! Nekem is írt. Nem válaszoltam. Biztosan írt a másodiknak is. Az se. Így került rád a sor. A körforgást — miután betelt — most előlről akarja kezdeni. Az utolsóval azonban csúful megjárta. Hallottad?

— Nem.

— Látod, erről is értesültem. Hat éve figyelem minden lépését. Különös teremtés: érdekel. Pár hónappal ezelőtt, a soron levő lovaggal aztán kitört a botrány. El akarta venni Júliát s a menyasszonyi háznál minden készen volt már, a vendégség együtt, éppen csak a vőlegény hiányzott. A vőlegény késett. A vőlegény nem jött. Hisztériás rohamában Júlia maga rohant át dühösen a vőlegényhez. A vőlegény otthon csücsült. Szülei bezárták. Nem egyeztek bele a cirkuszba, hiszen még úgyszólván gyermek volt szegény... Képzelheted azt a fogadtatást, melyben Júlia otthon részesült s részesül azóta mindenütt...

Balázs hallgatta, hallgatta ezt a szörnyű történetet, mint valami gyermekkori rémes boszorkánymesét. Súlyos belső zokogás rázta, a düh és a könyörgés egybeveszett hangján támadt Miklósról:

— Miért mondtad el mindezt, miért?

— Mert gyűlölöm!

Balázs megindultan rebegette:

— De én... Fiatal életemnek első virága volt... Nagyon szerettem...

Miklós hevesen vágta oda:

— Hát éppen ezért! Neked mindened volt az a leány, de mondd, Balázs, te! Te mi voltál neki?

— Én? Én?... Azt hiszem, semmi...

— Látod! Egy pont a végtelen sorban. Annál is kevesebb. Már pedig jegyezd meg, édes barátom, az egyoldalú szerelem nem szerelem! Normális körülmények között a nő közönyével előbb-utóbb megszabadítja alkalmatlan lovagját. A bestia játszik. Bolondít, ugrat, kihasznál, egyszóval nevetségessé tesz, ha nem más, hát önmagad előtt. Kegyetlen, aljas, halálos játék!

Fenekig ürítette poharát, aztán feltartóztatlanul nekiáradt:

— A mesebeli teknősbéka vagy, hátadon az imádott madonna. Szemed, szájad, orrod előtt szüntelen ott a kívánatos gyümölcs. Színe csábít, íze szárazra tikkasztja torkodat, illata bódít, részegít, önkívületbe kerget, — a gyümölcs elérhetetlen... «Évának» egy kívánsága támad, alig bontakozó, homályos vágy, gyermeki szeszély, — te, került teknősbéka, rohansz, vágatsz árkon-bokron, hegyeken-völgyeken keresztül! Akadályt nem ismersz, korlátot letörsz, törvényt megtagadsz, lopsz, csalsz, gyilkolsz, — a gyümölcs elérhetetlen... «Éva» játszani

akar. Szíve nem rossz, de romlott. Egy szót ejt ki csak s te durván félrelököd édesapádat, édesanyád felédnyujtott szívére ütsz, testvéreidbe belemarsz, menyasszonyod fehér fátylát szétszaggatod, — mert «Éva» játszani akar . . . S a gyümölcs elérhetetlen! Az örökös vágy, a szüntelen rettegés, hogy elveszted, a lappangó remény, hogy hátha mégis, mégis csak elnyered! — rendkívüli változásokat teremt. A gyümölcs már nem Éva almája többé, — alma, melybe beleharapsz s ha éhségedet vagy szomjaidat oltottad, elveted, — a gyümölcs már életed értelmévé vált, céllá, titokzatos, sejtelmes, egyetlen vágyakozássá, mely után misztikus sóvárgás hajt, soha nem gyógyítható lázas betegség . . . Az ilyen szerelem nem szerelem! A dolgok kiesnek a valóság kereteiből, elvesztik létezésüket . . . A titokzatos messzi fény elérhetetlen . . . Ez már csak illúzió . . . Az illúzió örök . . . A szerelem nem az . . . Tavaszi esték lágy szellői hozzák, nyári alkonyok hevítik, fűtik, az ősz elfujja, megsemmisíti . . . Akár beteljesedett, akár nem . . . Barátom, ha lelked lélek felé hajlik, olvaszd magadba ezt a lelket! Csók, ölelés, fiatal évek suhanó árja egyszerre szédítsen magába mindkettőtöket! De egy lépést se tovább, ha a másik mozdulatlan marad! Egy percet se, ha a másik közömbös! Egy rezdülést se, ha a másik érzéketlen! Különben elvesztél!

Elhallgatott. Felhajtotta az utolsó korty bort, menni készült, ám visszaesett a székre. Akkor odahajolt Balázshoz, de már nem annyira annak, mint inkább önmagának suttogta mámorosan:

— Ó, milyen csodaszép szerelem volt! Egy tél és egy tavasz! A délután és az alkony mindig együtt talált . . . Egybekarolva jártuk az elhagyott utcákat s egyetlen hosszú, végtelen csók volt a szerelmünk . . . Jaj, ha tudtam volna, hogy az az április bolondot űz belőlem . . . Balázs, ne írd annak a leánynak!

Balázs maga se tudta, hogyan került haza. Nem a mámor verte le, egyébtől távolgott. Kinyitotta íróasztala nagyfiókját s kivette a «kincsesládáját». Abban tartott minden szerelmes emléket. Júliától valamennyit. Külön rekeszben a leány arcképét. Idegesen babrált ujjával a sok drága lom között, de egyiket se merte kivenni. Az fájt, egyre az gyötörte, amit Miklóstól csak az imént hallott: «Ne írd annak a leánynak!» S előtte a levél, amelyben Júlia arra kéri, hogy írjon. Irhat! Ismét írhat! Júlia most már válaszolni fog! «Nem érdemli meg . . . Te csak egy pont voltál a végtelen sorban . . .» Miklóséknak minden sétája egyetlen hosszú csók volt — s ő még meg sem is csókolta, csak a kezét . . . Finom, illatos kis kezét . . .

Szívén átnyílalt az elszalasztott percek üdvössége, képek rohanták meg s a tudat, hogy az elérhetetlennek hitt kedves vetélytársainak könnyű prédája volt, úgy felbőszítette, hogy ezer darabra tépte Júlia levelét . . .

Mikor már ez megvolt, a többi könnyen ment. Fogta az összekötözött papírcsomót s bedobta a tűzbe. Utána a többi emléket:

virágokat, szalagokat . . . Egy hajtút . . . a hajából . . . Azt is . . . Már csak a fénykép volt hátra. Percekig forgatta a kezében s nem merte megnézni.

Ó, hányszor lepte meg az éjtszaka e mellett a fénykép mellett, hány édes álom s szerelmes tiszta gondolat fűződik hozzá! Jaj, ha most meglátná annak a kacagó, tengerszemű, szőkefürtű leánynak a képét: leroskadna előtte, elhagyná minden ereje, papírt venne elő s már most, ebben a percben megírná azt a levelet, amely hat esztendeje megírva áll a lelkében . . . Ha most meglátná a képét, azt a huncutul mosolygó angyalarcot: hazugságnak, egy bortól megmámorosodott fejű, megcsalt szerelmes üres bosszújának tartaná mindazt, amit Miklós a kávéházban elbeszélt . . .

Balázs eddig sohasem tudott erős lenni. Nádszál volt, minden szélnek könnyen hajló. S ha eddig nem, most erősnek kellett lennie. «A többieknek a zsákmánya volt, — a végzetük lett . . .» Ő csak a kezét érintette áhítatos csókkal, — neki kell, hogy menekvése legyen . . .

És a menekvés reménye erőssé tette. Kihúzta a képet a borítékból s anélkül, hogy ránézett volna, bedobta a tűzbe. Estében a kép feléje villant. Csak egy pillanatra . . .

Ám ez a pillanat elég volt arra, hogy Balázs meglássa: az az ártatlan angyalarc iszonyatosra torzult! Szemei gyilkos kék lángban cikáztak, szája kétségbeesett kacagásra görbült, hajfürtjei, selymes, szőke hajfürtjei helyett aranykígyók tekerőztek a fején . . . Júlia arca egy démon arca volt: Meduza arca.

Bisztray Gyula.

ELTÉVEDT LEÁNY.

*Egy lányt láttam, tövisek közt futott,
utat vágott, gonosz fákhöz jutott,
furcsa, megdermedt törzsű fákhöz ért,
elfáradt, fázott, vissza még sem tért.*

*Az ilyen fákon sosem nőnek lombok,
meredten állnak, szörnyű, barna csonkok,
gyermekmesében imbolyognak néha,
vagy álomban és titokzatos néma,
elködlő tájon ringnak messze, messze.*

*Az ilyen fák között lakik az este
és itt törik meg minden akarát
az elvarázsolt furcsa fák alatt.*

*Futott a lány tövisek közt szegény,
haja kígyóin meg-meggyúlt a fény
és lágyan átsuhant a homlokára.
S mert minden útnak szörnyű itt az ára,
két gyöngye ifjú lába csupa vér volt,
vékony, remegő vállán csúnya kék folt.*